

Viden til vækst – detaljeret og konkret undersøgelse af Det Blå Nordjylland

Bilag 1 - Metode

1. Metode

I dette bilag er metoden, som er anvendt i forbindelse med undersøgelsen, beskrevet, så andre, der også vil prøve kræfter med en mere virksomhedsnær og hands-on analyse, har mulighed for at drage nytte af vores erfaringer.

Udgangspunktet for undersøgelsen var at gribe det lidt anderledes an rent metodemæssigt end de gængse rapporter om den maritime branche så som ”Beskæftigelse og produktion i Det Blå Danmark”, ”Det Blå Nordjylland”, 2014 og ”Det Maritime Nordjylland”, 2015.

Undersøgelsen har således bestået af følgende dataindsamling:

- Kvantitativ dataindsamling fra de nordjyske maritime virksomheder i form af en elektronisk spørgeskemaundersøgelse.
- Kvalitativ dataindsamling fra udvalgte nordjyske maritime virksomheder i form af interviews.
- Kvantitative data fra de nordjyske maritime uddannelsesinstitutioner.
- Kvalitative data fra de nordjyske maritime uddannelsesinstitutioner i form af interviews.

1.1. Kvantitativ dataindsamling fra de nordjyske maritime virksomheder i form af en elektronisk spørgeskemaundersøgelse.

Udgangspunktet for den kvantitative dataindsamling er **vores egen håndholdte liste** over maritime virksomheder i Nordjylland. Her afviger undersøgelsen væsentligt i forhold til de førnævnte gængse rapporter, der er bygget op omkring branchekoder. Råmaterialet for listen stammer ganske vist fra Region Nordjylland med en kerne af virksomheder, der, efter Søfartsstyrelsens officielle definition, hører til Det Blå Danmark. Denne liste har MARCOD arbejdet videre med både ud fra de netværk, som MARCOD faciliterer og de mange samarbejdspartnere og kontakter, vi i øvrigt har i den maritime branche/Det Blå Nordjylland. Både før projektets start den 1/1 2016 men i særdeleshed under projektet har listen været genstand for omfattende research.

Udover almindelig opdatering ved konkurser, fusioner, nedlæggelse af nordjyske afdelinger mv. er der gjort et stort stykke researcharbejde for at sikre, så godt som det nu er muligt, at alle nordjyske maritime virksomheder er med. Det har eksempelvis været lister fra andre interessenter i forhold til den maritime branche f.eks. Industriens Uddannelser, der er blevet gennemgået for at fange maritime virksomheder, som ikke allerede stod på listen. Derudover har vi efterlyst maritime

virksomheder via MARCODs nyhedsbrev og hjemmeside, hvor virksomhedslisten blev offentliggjort (dog kun med virksomhedsnavn og by), hvilket gav enkelte henvendelser. I spørgeskemaundersøgelsen blev der desuden indbygget et såkaldt snowball spørgsmål, hvor virksomhederne bliver bedt om at oplyse de 5 vigtigste samarbejdspartnere. Svarene på dette spørgsmål gav nogle få nye maritime virksomheder på listen.

Under undersøgelsen er listen over nordjyske maritime virksomheder således blevet udviklet til et værdifuldt arbejdsredskab, hvor vi, på grundlag af ovenstående, mener at have godt fat i den nordjyske maritime branche. Det er vores vurdering, at listen giver et mere reelt billede af hvor mange maritime virksomheder, der har hjemme i Nordjylland end de tidligere nævnte rapporter om den nordjyske maritime branche. Listen bliver f.eks. jævnlige brugt til at belyse, hvor mange maritime virksomheder, der er i Det Blå Nordjylland og den enkelte kommune.

Grundlag for dataudtræk fra Danmarks Statistik

Listen over nordjyske maritime virksomheder er desuden blevet kvalificeret med informationer om bl.a. kontaktoplysninger, cvr.-, p-numre og branchekoder, så den kan danne grundlag for udsendelse af den elektroniske spørgeskemaundersøgelse, ligesom det giver en mulighed for at benytte listen til eventuelle dataudtræk fra Danmarks Statistik.

Det var oprindeligt tanken at supplere spørgeskemaundersøgelsen med udtræk af registeroplysninger fra Danmarks Statistik om beskæftigelse, omsætning og eksport for alle relevante arbejdsstedslokaliteter. Der har været en dialog med Danmarks Statistik om, hvilke data det er muligt at få samt sparring med analysemedarbejder Vivi Schmidt fra Region Nordjylland om det fagligt fornuftige i at lave sådanne dataudtræk, ligesom der har været en intern diskussion af problematikken. Eftersom Danmarks Statistik kun må levere anonyme aggregerede data, hvilket vanskeliggør et sektioneret dataudtræk, som vi ønsker, samt en række andre usikkerheder har vi vurderet, at det ikke vil give nogen mening at give vores bud på den økonomiske betydning af den nordjyske maritime branche, da en sådan opgørelse ville være behæftet med for mange usikkerheder - blot nogle andre usikkerheder end den gængse opgørelse baseret på branchekoder.

Det kan dog ikke udelukkes, at sådanne dataudtræk kan blive aktuelle fremadrettet, men det skal ske i en mere specialiseret form. En mulighed vi blev opmærksom på efter deltagelse i en workshop vedr. "Strategisk brug af data" i regi af Cluster Excellence Denmark, som er en supportfunktion for klynger og netværk i Danmark nedsat af Forsknings- & Innovationsstyrelsen samt Regionerne. hvor et samarbejde med andre, der arbejder med maritim erhvervsfremme i Danmark, om en sådan opgave ville være oplagt.

Definition af maritim virksomhed

I forbindelse med projektets start er der blevet udarbejdet en definition af en maritim virksomhed. Som basis for dette arbejde er anvendt et oplæg fra 2012 lavet af lektor René Taudal Poulsen, Copenhagen Business School til Søfartsstyrelsen til brug for arbejdet i regeringens vækstteam for Det Blå Danmark i 2012. Dette oplæg har været gennem en intern bearbejdning og diskussion hos MARCOD og er blevet forsøgt tilpasset til den virkelighed, vi møder i vores daglige arbejde i den nordjyske maritime branche (se bilag 2). Vi vil gerne i vores undersøgelse vise den maritime branches kompleksitet og mangfoldighed, og det gør det vanskeligt kort og klart at slå en streg i

sandet og definere, hvad en maritim virksomhed er. Vi har da også undervejs måttet lave en mindre korrektion i definitionen, ligesom en ny dimension er dukket op i forhold til at bidrage til at definere en maritim virksomhed, nemlig det at en virksomhed betragter sig selv som maritim. Omvendt er der nogle få virksomheder, der har henvendt sig med en besked om, at de ikke betragter sig selv som maritime. Ikke desto mindre er listen over nordjyske maritime virksomheder blevet gennemgået med et kritisk blik i forhold til vores anvendte definition af en maritim virksomhed, og enkelte virksomheder er derved faldet fra, ligesom vi har definitionen i baghovedet, når nye virksomheder tilføjes. Af hensyn til mangfoldigheden er der ikke bestemt nogen nedre grænse for, hvor stor en procentdel af omsætningen hos en virksomhed, der skal være af maritim karakter, for at virksomheden bliver betragtet som maritim.

I arbejdet med virksomhederne skal man jo også huske på, at definitionen af en maritim virksomhed, og hvad der i statistikens verden betragtes som maritimt, overhovedet ikke har nogen plads i virksomhedernes tankegang. Her er det kunderne og den daglige drift, der fylder, og de fleste virksomheder vil ikke have opgjort i regnskabet, hvorvidt de er maritime eller ej. Det er heller ikke MARCODs fornemmelse, at René Taudal Poulsens definition af en maritim virksomhed, bliver anvendt hos andre, der arbejder med maritim erhvervsfremme i Danmark.

Både hvad angår listen over maritime virksomheder i Nordjylland og definitionen af en maritim virksomhed, er det værd at bemærke, at de ikke kan betragtes som færdige. Der er her tale om dynamiske værktøjer, som hele tiden er genstand for opdatering og diskussion, så de til enhver tid afspejler den maritime branches dynamiske karakter.

Udformning af elektronisk spørgeskema

Der er lagt et stort arbejde i udformningen af selve det elektroniske spørgeskema, bl.a. fordi det var tanken, at spørgeskemaundersøgelsen skulle gentages med passende mellemrum. Selve indholdet af spørgeskemaet er resultatet af en lang proces og et tæt samarbejde med alle MARCODs medarbejdere, særligt MARCODs konsulenter. Herunder også udarbejdelse af de valgte maritime kategorier, som er lavet primært i samarbejde med MARCODs tekniske konsulent (se bilag 3). I modsætning til ovennævnte definition af maritim virksomhed, hvor definitionens forskellige kategorier er lavet for at bestemme den maritime sektors indhold og størrelse, er vores maritime kategorier en faglig sektionering, som skal afspejle den måde, vi arbejder med virksomhederne på. De faglige maritime kategorier/sektionering er lavet bl.a. for at styrke matchmaking og opdyrkning af nye samarbejdsrelationer samt screening til erhvervsfremme- og udviklingsaktiviteter.

I forbindelse med den maritime sektionering er det dog vigtigt at nævne, at det tilhørende spørgsmål i spørgeskemaet af mange virksomheder ikke er blevet besvaret på den måde, som det oprindeligt var tiltænkt af MARCOD. Spørgsmålet lød ” I hvilken del af den maritime branche opererer din virksomhed? Sæt gerne flere krydser”. Tanken med spørgsmålet var, at virksomheden skulle svare for sig selv som virksomhed, hvorimod mange har svaret for sine kunder, altså i hvilket del af den maritime branche virksomhedens kunder befinder sig. Trods denne misforståelse er svarene dog stadig værdifuld information i forhold til, hvordan MARCOD skal arbejde med virksomhederne.

I processen med at udarbejde spørgeskemaet er der blevet lagt stor vægt på svarenes anvendelighed. Spørgeskemaet kan ses i bilag 4.

I udarbejdelsesprocessen har der desuden været sparring med Region Nordjylland's analyse medarbejder Vivi Schmidt, hvilket bl.a. har afstedkommet indsættelse af det tidligere omtalte snowball spørgsmål.

Der er også arbejdet meget med spørgeskemaets design, opbygning og præsentation bl.a. i samarbejde med MARCODs marketing- og kommunikationsmedarbejder for at gøre det indbydende og let for virksomhederne at svare på med henblik på at øge svarprocenten. Ligeledes ud fra en vurdering af, at spørgeskemaundersøgelsen skal være så let så muligt at svare på, er ingen af spørgsmålene i spørgeskemaet låst (med krav om besvarelse) med en kalkuleret risiko for indsendelse af ufuldstændige spørgeskemaer. Dette med henblik på at øge svarprocenten. Desuden blev virksomhederne informeret om, at svarerne på spørgeskemaet er fortrolige.

I forbindelse med udarbejdelse af spørgeskemaet blev forskellige muligheder for analyseprogram til den elektroniske udsendelse og efterfølgende databearbejdning undersøgt. Analyser Survey Solution blev valgt som den løsning, hvor der var den bedste sammenhæng mellem pris og tekniske krav.

Særligt i det efterfølgende arbejde med at få de nordjyske maritime virksomheder til at svare på spørgeskemaet kommer mangfoldigheden i den maritime branche til udtryk, jf. definition af maritim virksomhed. Det har været vanskeligt at udarbejde et spørgeskema, som rammer alle de forskellige typer af virksomheder, som den maritime branche rummer, og få dem til at føle det som relevant at svare på. Det være sig alt fra shipping og logistik virksomheder over havne, rederier og værfter til udstyrsproducenter og rådgivningsvirksomheder af forskellig art.

Desuden må vi konstatere, at længden af spørgeskemaet og typen af informationer, vi har spurgt på muligvis har været en udfordring i forhold til at få virksomhederne til at svare. Derfor vil det være nødvendigt, når spørgeskemaundersøgelsen skal gentages at reducere omfanget. Det kunne f.eks. gøres ved, at spørgeskemaundersøgelsen blev udsendt med nærmere bestemte intervaller f.eks. 1-1 ½ år omhandlende kun ét evt. skiftende emne ad gangen.

Udsendelse af elektronisk spørgeskema og svarprocent

Spørgeskemaundersøgelsen blev udsendt elektronisk 15. april 2016 med genudsendelse 27. maj 2016 til en række virksomheder, hvor kontaktoplysningerne i første omgang havde været uopdaterede. Herefter blev iværksat en stor indsats for at tilskynde virksomhederne til at svare. For det første blev der sat 3 præmier på højkant, og der blev kommunikeret omkring undersøgelsen, hvorfor det var vigtigt at besvare den og, hvad virksomhederne fik ud af det via mange forskellige kanaler. Således var der om spørgeskemaundersøgelsen søndag den 17/4 2016 en artikel i et "Havne, Transport og Logistik" tillæg til Nordjyske Stiftstidende (bilag 5). Undersøgelsen er omtalt i diverse nyhedsbreve for både MARCOD, Maritime Network Frederikshavn og Serviceteam Skagen, i e-mails til netværk, på netværksmøder, via små Facebookhistorier, på MARCOD's hjemmeside ligesom MARCOD's konsulenter har gjort opmærksom på undersøgelsen på deres vej rundt til virksomhederne. Desuden er der via det elektroniske analysesystem udsendt en række remindere således 4/5 2016, 15/6 2016, 4/8 2016 og 9/12 2016. Efter anden reminder blev påbegyndt en rundringning til de respondenter, som fortsat ikke havde svaret. I første omgang blev rundringningen foretaget af projektassistent og marketingsassistent. Effekten af denne rundringning stod dog ikke mål med ressourceforbruget, og særligt efter tredje reminder blev rundringningen derfor fortsat af MARCODs konsulenter, for på den måde at forsøge at gøre brug af deres tætte

kontakt til virksomhederne. Spørgeskemaundersøgelsen blev holdt åben fra udsendelse og 2016 ud.

Slutresultatet på besvarelse af den elektroniske spørgeskemaundersøgelse blev følgende:

Listen over nordjyske maritime virksomheder/arbejdssteder

- Antal på udsendelsestidspunktet	475
- Antal, hvor det ikke har været muligt at finde elektroniske kontaktoplysninger, de har derfor ikke modtaget undersøgelsen	<u>23</u>
- Antal der har modtaget spørgeskemaundersøgelsen	452
- Antal der efterfølgende er slettet (på grund af at de ikke betragter sig selv som maritime, konkurser, nedlæggelse af nordjyske afdelinger mv.)	<u>49</u>
Antal, der reelt har deltaget i den elektroniske spørgeskemaundersøgelse	403
- Antal, der har svaret	101
Beregning af svarprocent 101 af 403	25 %

Svarprocenten skal ses i lyset af flere faktorer. Ud over de faktorer, som allerede er nævnt i afsnittet om udformning af selve det elektroniske spørgeskema, har virksomhederne givet klart udtryk for, at de bliver bombarderet med spørgeskemaer i forbindelse med undersøgelser af forskellig art, og det påvirker naturligvis motivationen til at svare.

Bag svarprocenten gemmer sig ligeledes nogle komplicerede selskabskonstruktioner, som de nordjyske maritime virksomheder har valgt. Et fænomen, som er blevet bekræftet i forbindelse med interviewene med virksomhederne. Listen over nordjyske maritime virksomheder, der, som tidligere omtalt, er blevet brugt som grundlag for udsendelse af den elektroniske spørgeskemaundersøgelse, er opgjort på arbejdssteder, fordi det var sådan råmaterialet fra Region Nordjylland var opgjort. At listen er opgjort på arbejdssteder (på p-nr. niveau), det vil sige, at virksomheder med flere afdelinger eller selskaber i Nordjylland står på listen flere gange og har derfor modtaget et spørgeskema for hver afdeling/selskab. I nogle tilfælde har flere afdelinger/selskaber af samme virksomhed svaret, men i de fleste tilfælde har kun én afdeling/ét selskab svaret, hvor det er rimeligt at antage, at svaret gælder for alle virksomhedens afdelinger/selskaber. Det har vist sig både i forhold til remindere, rundringning og interviews, hvor forklaringen på de nogle gange komplicerede selskabskonstruktioner kan have f.eks. told-, skatte- eller risikomæssige årsager eller blot være, at virksomheden er repræsenteret på flere geografiske lokaliteter. Hos rederier kan skibene f.eks. ligge i et eller flere selskaber. Bag de virksomheder, hvor det ikke har været muligt at finde elektroniske kontaktoplysninger, ligger i øvrigt en del rederier/partsrederier.

På grundlag af ovenstående er det ved en gennemgang af de virksomheder, der har svaret, konstateret, at de repræsenterer yderligere 35 arbejdssteder.

Beregning af revideret svarprocent 101 + 35 af 403 **33,7 %**

Hertil kan lægges 3 virksomheder, der er interviewet, men som ikke har besvaret spørgeskemaundersøgelsen. Undersøgelsen har således data fra i alt **34,5 %** (101 + 35 + 3 af 403) af de nordjyske maritime virksomheder.

En svarprocent, der synes udmærket både i forhold til undersøgelser af samme type og i forhold til en rimelig repræsentation af de maritime virksomheder i Nordjylland.

Endelig skal det nævnes, at yderligere 27 virksomheder/arbejdssteder (7 %) har haft den elektroniske spørgeskemaundersøgelse åben men har ikke gjort besvarelsen færdig. Disse besvarelser er gennemgået med henblik på at se, om man eventuelt i nogle tilfælde blot havde glemt at trykke på knappen ”Afslut” og dermed indsende besvarelsen. Men alle disse besvarelser var i høj grad ufuldstændige og er derfor udeladt af undersøgelsen.

1.2 Kvalitativ dataindsamling fra udvalgte nordjyske maritime virksomheder i form af interviews.

I samarbejde med MARCODs konsulenter er der lavet en liste på 23 virksomheder udvalgt til interviews. I udvælgelsen af virksomhederne er der lagt vægt på geografisk fordeling, repræsentation af både små, mellemstore og store virksomheder samt at de forskellige kategorier af maritime virksomheder jf. spørgeskemaundersøgelsen ligeledes er repræsenteret. Se bilag 6 for liste med interviewvirksomheder og personer.

Interviewene er, ligesom besvarelserne på den elektroniske spørgeskemaundersøgelse, fortrolige, hvilket naturligvis påvirker, på hvilken måde denne undersøgelses resultater og data kan offentliggøres.

Der blev lagt op til, at interviewene skulle vare ca. 1 time, de varierer dog i forhold til, hvor meget interviewpersonen havde at fortælle. Virksomhedernes/interviewpersonernes indstilling til interviewene har generelt været positiv, ligesom det ikke har udgjort noget problem at optage interviewene på diktafon af hensyn til den efterfølgende databehandling. Interviewene blev gennemført fra august til december 2016.

Interviewene blev gennemført som delvist strukturerede interviews, hvor man udover baggrundsinformation om virksomheden kom ind på emnerne:

- Vækst. Herunder økonomisk vækst, vækst i beskæftigelsen og vækst i kompetenceniveauet. Herunder også udfordringer og muligheder for virksomheden og den maritime branche generelt.
- Samarbejder/netværk
Herunder forventninger og erfaringer med samarbejder/netværk.
- MARCOD

1.3 Kvantitative data fra de nordjyske maritime uddannelsesinstitutioner.

Som endnu en metodemæssig afvigelse i forhold til førnævnte gængse rapporter på det maritime område var det denne undersøgelses udgangspunkt også at forsøge at kortlægge de uddannelser, der findes inden for det maritime område i Nordjylland. Det sker i erkendelse af, at uddannelsesinstitutionerne, såfremt de har det rette udbud, der matcher branchens behov spiller en central rolle i forhold til at bidrage til at skabe forudsætninger for fremtidig vækst i den maritime branche. Uddannelse og kompetenceudvikling er også et område, som regeringens nye blå vækstteam ligger stor vægt på i deres kommissorium.

Præcisering og afgrænsning

Vi er naturligvis klar over, at den maritime branche, i lighed med andre brancher, gør brug af en masse generiske uddannelser. Ved at forsøge at kortlægge de uddannelser og kurser/efteruddannelses tilbud, der har særlig maritim relevans, håber vi at kunne finde nogle indikatorer på, hvilket rekrutteringsgrundlag og hvilke muligheder den maritime branche har på uddannelses- og efteruddannelsesområdet og hvor stor interessen er for at benytte disse muligheder.

Ligesom ved definitionen af maritim virksomhed skinner den maritime branches kompleksitet og mangfoldighed også igennem her. Ser man bort fra maskinmesterskolen Martec i Frederikshavn og Skagen Skipperskole, der traditionelt opfattes som maritime, er uddannelsesinstitutionernes tilbud jo ikke opdelt i maritimt og ikke-maritimt relevante uddannelser, ligesom der heller ikke findes en officiel definition på, hvad en maritim uddannelse er. Kortlægningen af de nordjyske maritime uddannelser har derfor krævet en længere researchproces i forhold til en præcisering og afgrænsning af den kvantitative dataindsamling. I den forbindelse blev det ret hurtigt i processen besluttet at benytte en anden dataindsamlingsmetode end den oprindelig tiltænkte. Det var oprindelig tanken, at der også skulle have været udviklet en spørgeskemaundersøgelse til de nordjyske maritime uddannelsesinstitutioner, men da uddannelsesinstitutionerne i forvejen indberetter en masse data til offentlige myndigheder, vurderede vi, at det måtte være muligt at benytte sig af disse data for ikke at belaste uddannelsesinstitutionerne unødigt.

Selve processen med at præcisere og afgrænse dataindsamlingen, er foretaget i tæt samarbejde med MARCODs konsulenter, særligt dem med kompetencer inden for uddannelse og kompetenceudvikling.

Hvilke uddannelsesinstitutioner?

Første skridt har her været præcist at bestemme hvilke uddannelsesinstitutioner, der skal omfattes af undersøgelsen. Der var hurtig enighed om, at det ikke var tilstrækkeligt, hvis undersøgelsen kun omhandlede de førnævnte traditionelt maritime uddannelsesinstitutioner Martec og Skagen Skipperskole. MARCODs samarbejde med uddannelsesinstitutioner er langt bredere end det, og flere af Nordjyllands øvrige uddannelsesinstitutioner bidrager til den maritime branches kompetenceforsyning. Listen over uddannelsesinstitutioner, som skal omfattes af undersøgelsen, og som MARCOD har samarbejdsaftaler med, er derfor kommet til at se således ud:

- Aalborg Universitet (kun kvalitative data)
- AMU Nordjylland, Aalborg
- EUC Nord i Frederikshavn og Hjørring
- EUC Nordvest inkl. Fiskeriskolen i Thyborøn
- Martec
- Nordjyllands Beredskabs Uddannelsescenter (tidligere Nordjysk Brand- og Redningskole i Hvims)
- Skagen Skipperskole
- Tech College, Aalborg
- UCN - University College Nordjylland (kun kvalitative data)

Hvilke uddannelser og efteruddannelses/kursustilbud?

Næste skridt var så at præcisere hvilke uddannelser og efteruddannelses/kursustilbud, der skulle omfattes af undersøgelsen, en opgave som viste sig at være kompliceret. For det første fordi de ovennævnte uddannelsesinstitutioner har en meget bred vifte af uddannelser og efteruddannelses/kursustilbud. En systematisk research via de forskellige uddannelsesinstitutioners hjemmesider gav i første omgang ikke et tilfredsstillende overblik over, hvad de rent faktisk udbyder. Efter sparring med en meget erfaren kontorleder på Martec om hvordan de ønskede data fremskaffes lettest, påbegyndtes en direkte dialog med de enkelte uddannelsesinstitutioner for at få lister over hvilke uddannelser og efteruddannelses/kursustilbud, de udbyder. Der var derefter tanken, at disse lister skulle bearbejdes af MARCODs konsulenter med særlige kompetencer inden for uddannelse og kompetenceudvikling for på den måde at udvælge uddannelserne med særlig maritim relevans for efterfølgende at bede uddannelsesinstitutionerne om de ønskede data. Det viste sig reelt ikke muligt at få sådanne lister på grund af uddannelsesinstitutionernes organisering i forskellige afdelinger, hvilket betød, at det ikke var information, som var samlet, men spredt over flere forskellige afdelinger/personer. Uddannelsesinstitutionerne henviste derfor til de informationer, der var tilgængelige på deres hjemmesider. I dialogen med uddannelsesinstitutionerne blev der også lagt op til en sparring omkring hvilke uddannelser og efteruddannelses/kursustilbud, der var maritimt relevante. Her var uddannelsesinstitutionerne dog ikke rigtigt i stand til at bidrage, da det ville være forbundet med et alt for omfattende arbejde at undersøge, hvilke virksomheder der have gjort brug af de enkelte kurser.

Der viste sig efterhånden et billede af, at denne del af undersøgelsen var i fare for at blive endog meget tidskrævende med mindre, der fandt en skarp tilskæring sted. Efter sparring med Carsten Melchior, Den Danske Maritime Fond besluttede vi derfor, at skære kortlægningen til på følgende måde:

For de enkelte uddannelser og efteruddannelses/kursustilbud blev uddannelsesinstitutionerne nu KUN bedt om at oplyse hvor mange studerende, der færdiggjorde uddannelser i perioden 2013-2015. I forhold til efteruddannelses/kursustilbud omfatter undersøgelsen nu KUN de lovdrevne kurser, som resulterer i et certifikat eller en autorisation, som er påkrævet i den maritime branche (f.eks. STCW, OPITO og GWO) samt et mindre antal efteruddannelser/kursustilbud, der er udviklet specifikt til den maritime branche (Maritim Projektleder mv.).

Uddannelser

I forhold til uddannelser blev afgrænsningen foretaget på følgende måde:

For erhvervsuddannelsernes vedkommende var udgangspunktet en liste over samtlige erhvervsuddannelser i Danmark, som MARCODs Maritime Uddannelseskoordinator Anette H. Sørensen, ud fra sit indgående kendskab til den maritime branches erhvervsuddannelsesbehov, gennemgik med henblik på at udvælge de erhvervsuddannelser, der er relevante for den maritime branche. Efter en dialog om denne udvælgelse var resultatet en liste på 32 erhvervsuddannelser. Listen blev brugt som udgangspunkt til et spørgsmål i den elektroniske spørgeskemaundersøgelse om de maritime virksomheders brug af lærlinge. I forhold til den kvantitative dataindsamling blev listen gennemgået igen for at se hvilke af disse erhvervsuddannelser, det er muligt at tage i Region Nordjylland¹, da det jo er denne undersøgelses geografiske afgrænsning. Tilbage blev 24 erhvervsuddannelser. Hvad angår Martec og Skagen Skipperskole betragtes deres uddannelser som maritimt relevante. Efter en dialog om de uddannelser der udbydes på Aalborg Universitet og University College Nordjylland, blev det besluttet, at de ikke skulle repræsenteres i den kvantitative dataindsamling, fordi der her primært er tale om generiske uddannelser, som finder anvendelse i en meget bred vifte af brancher, og at en udvælgelse af de maritimt relevante ville være på mere usikker grund. Det som udbydes på Nordjyllands Beredskabs Uddannelsescenter betragtes i denne sammenhæng som efteruddannelses/kursustilbud.

Dataindsamlingen på dette område er primært foregået med hjælp fra Uddannelses- og Forskningsministeriet og Undervisningsministeriet. Enkelte tal kommer fra uddannelsesinstitutionerne selv. For erhvervsuddannelserne har det dog ikke været muligt at få tal på alle uddannelser og alle de nævnte specialer.

Efteruddannelse/kursustilbud

For efteruddannelses/kursustilbud krævede afgrænsningen lidt mere research. En vigtig del af den erhvervsrettede efteruddannelse foregår i AMU-regi. I forhold til ovennævnte tilskæring af den kvantitative dataindsamling blev udgangspunktet en liste over AMU-kurser fra AMU Nordjylland, hvor certifikatbærende kurser var mærket. Listen blev gennemgået af MARCODs konsulenter med særlige kompetencer inden for uddannelse og kompetenceudvikling for at udvælge de kurser, som blevet vurderet maritimt relevante. Hertil blev lagt AMU-kurser fra Industriens Uddannelsers "Oversigt over AMU-kurser, Offshore, August 2015", hvis de ikke allerede stod på listen. For at forsøge at sikre at alle relevante AMU-kurser var fanget, blev der foretaget en systematisk søgning på amukurs.dk med relevante søgeord som "offshore", "vind" og "maritim". Det gav en liste på 87 AMU-kurser, hvoraf de 22 (25 %) ifølge amukurs.dk ikke bliver udbudt i Region Nordjylland. På listen over AMU-kurser vil en hel del af kurserne synes generiske, men det skyldes, at de ofte er en del af maritimt relaterede kursuspakker, hovedsageligt inden for offshore.

Efteruddannelses/kursustilbud på Martec, Skagen Skipperskole og Nordjyllands Beredskabs Uddannelsescenter er via uddannelsesinstitutionernes hjemmeside blevet gennemgået og her blev

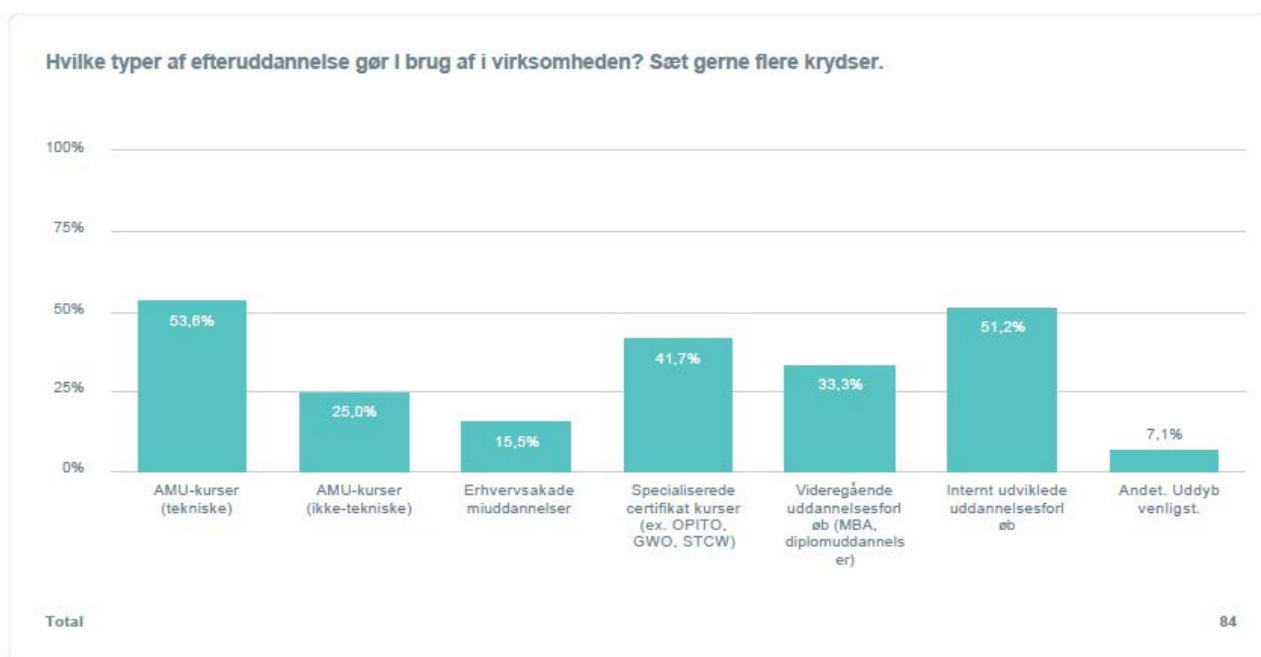

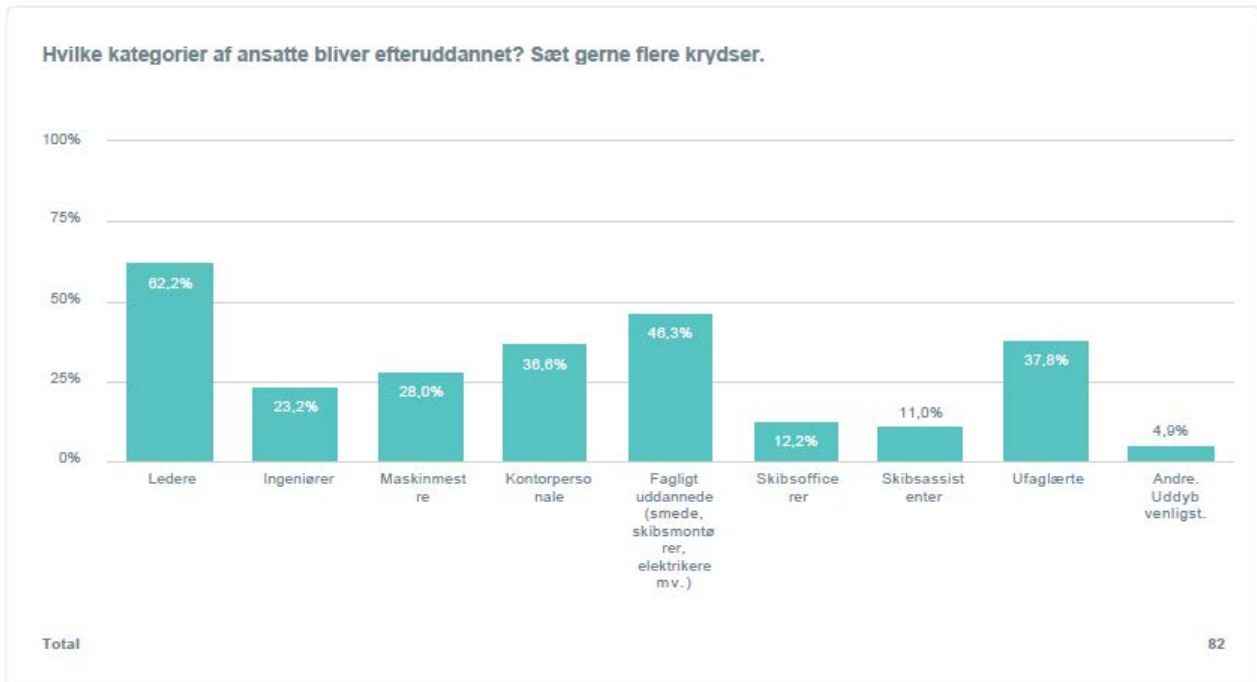
¹ Ifølge Undervisningsministeriets Uddannelsesguiden <https://www.ug.dk/>.

langt den overvejende del fundet maritimt relevante, kun enkelte blev sorteret fra. Med hensyn til University College Nordjylland blev 4 af deres efteruddannelses/kursustilbud fundet særlig maritimt relevante, men det var alle kurser, der først blev startet op i 2016, hvilket betyder, at de ligger uden for undersøgelsens tidsramme.

Indsamling af data på de udvalgte efteruddannelses/kursustilbud har vist sig vanskelig. Her er der bl.a. tale om institutionernes indtægtsdækkede virksomhed. Det bliver derfor ikke indberettet til ministerielt niveau, og det er således data, der skal hentes hos den enkelte uddannelsesinstitution. Hos en enkelt uddannelsesinstitution har data været tilgængelig via deres hjemmeside, men for de fleste har det på grund af den føromtalte organisering været forbundet med en del arbejde at finde data frem, og tre uddannelsesinstitutioner har derfor ikke ønsket at levere data på efteruddannelses/kursustilbud.

Samlet set vurderes de indsamlede kvantitative data fra de nordjyske maritime uddannelsesinstitutioner derfor til at være for ufuldstændige til at egne sig til bred offentliggørelse og til at drage alt for mange konklusioner på. Dog kan det godt bruges som internt arbejdsredskab for de af MARCODs konsulenter, der arbejder med uddannelse og efteruddannelse i deres dialog med uddannelsesinstitutionerne, da man af dataene godt kan se visse tendenser på udviklingen inden for visse uddannelser og efteruddannelses/kursustilbud. Eksempelvis kan manglende data sagtens dække over f.eks. på AMU-kurser, at disse kurser rent faktisk ikke har været brugt, men da der ikke er tale om et fuldstændig datasæt, kan man ikke sige helt præcist hvilke. Særligt når de kvantitative data lægges sammen med data fra spørgeskemaundersøgelsen, hvor virksomhederne opregner hvilke typer af efteruddannelse, de efterspørger og hvilke kategorier af medarbejdere, der sendes på efteruddannelse, jf. nedenstående illustrationer, så er der alligevel skabt et udmærket overblik over, i hvilken retning virksomhederne ønsker at gå med kompetenceudvikling og hvilke muligheder, der er.

Lige som ved de øvrige data fra spørgeskemaundersøgelsen, kan MARCODs konsulenter dykke ned i specifikt hvilke virksomheder, der gemmer sig bag de enkelte søjler og bruge den viden direkte i deres kontakt med virksomhederne.

De kvantitative data, det er lykkedes at indsamle, er vedlagt som bilag 7-12.

1.4 Kvalitative data fra de nordjyske maritime uddannelsesinstitutioner i form af interviews.

I forhold til den kvalitative dataindsamling har sparringen med MARCODs konsulenter bestået i at finde den rette interviewperson på de enkelte uddannelsesinstitutioner. Se bilag 6 for liste over interviewpersoner.

I lighed med interviewene med de maritime virksomheder, blev der også her lagt op til, at de skulle vare ca. 1 time, de varierer dog i forhold til, hvor meget interviewpersonen havde at fortælle. Uddannelsesinstitutionernes/interviewpersonernes indstilling til interviewene har generelt været positiv, ligesom det heller ikke her har udgjort noget problem at optage interviewene på diktafon af hensyn til den efterfølgende databehandling. Disse interviews blev gennemført efter hovedparten af virksomhedsinterviewene. Denne fremgangsmåde er valgt, fordi samarbejde med uddannelsesinstitutioner var et af emnerne for interviewene med de nordjyske maritime virksomheder, hvilket gav mulighed for at vende nogle af virksomhedernes synspunkter på det område med uddannelsesinstitutionerne.

Også her blev interviewene givet i fortrolighed og gennemført som delvist strukturerede interviews, hvor man kom ind på emnerne:

- Rammer. De rammer som uddannelsesinstitutionerne har at arbejde under og deres ambitioner om og forventninger til institutionernes udvikling.
- Samarbejder/netværk. Både med virksomheder, andre uddannelsesinstitutioner eller andre organisationer.
Herunder forventninger og erfaringer med samarbejder/netværk.
- MARCOD

1.5 Lessons learned i forhold til dataindsamling

Vores forsøg på at gribe en undersøgelsen af Det Blå Nordjylland lidt anderledes an rent metodemæssigt og samle nogle andre data ind har udviklet sig på en lidt anden måde, end vi oprindeligt havde forventet. Det har givet os nogle gode erfaringer til næste gang, vi skal foretage den slags dataindsamling.

Datamængde

Helt overordnet set har vi været ambitiøse i forhold til at indsamle for mange data på én gang. Det har for det første resulteret i, at det elektroniske spørgeskema er blevet en anelse for langt, hvilket kan være en af årsagerne til, at det har været lidt vanskeligere at skaffe data direkte fra virksomhederne end først antaget. Det skal vi jo forholde os til, så når spørgeskemaundersøgelsen skal gentages, må omfanget nødvendigvis være mindre, ligesom andre praktiske ting i forhold til udsendelse kan optimeres.

Typen af informationer, som vi har villet indsamle, har i visse tilfælde været lidt for kompliceret til, at virksomhederne har svaret på alle spørgsmålene. Det gør sig gældende for den del af spørgeskemaet, som omhandler virksomhedernes brug af lærlinge. Her skal virksomhederne i en matrix med en række erhvervsuddannelser for de uddannelser, der er relevante for virksomheden oplyse følgende: Hvor mange lærlinge virksomheden har i gang? Hvor mange lærlinge virksomheden er godkendt til, og om virksomheden i fremtiden ser mulighed for at uddanne lærlinge inden for det pågældende felt. Tanken med dette spørgsmål var at identificere gabet mellem, hvad virksomhederne er godkendt til, og hvor mange lærlinge virksomhederne rent faktisk har i gang, et gab som MARCOD arbejder for at mindske. Der er simpelt hen for få virksomheder, der har svaret på denne matrix, til at man herudfra kan drage nogen konklusion eller tendens.² Her nøjes vi med at følge op på de enkeltvirksomheder, hvor matrixen viser, at virksomheden ikke har så mange lærlinge, som den er godkendt til eller i tilfælde, hvor virksomheden i fremtiden ser mulighed for at uddanne lærlinge inden for et felt, hvor man ikke på nuværende tidspunkt har lærlinge.

---

² MARCOD har i dette tilfælde forsøgt at indhente supplerende data fra Industriens Uddannelser, da de har database adgang til disse oplysninger, men de kunne af juridiske årsager desværre ikke hjælpe os. Størstedelen af oplysningerne findes desuden på praktikpladsen.dk, men her ligger de på en måde, som kræver, at man søger på hver enkelt uddannelse på hver enkelt virksomhed, så det var ressourcemæssigt ikke en farbar vej at gå.

Mængden af ønskede data i forbindelse med den kvantitative dataindsamling fra de nordjyske maritime uddannelsesinstitutioner har ikke været så lettilgængelig, som vi antog inden projektopstart. Dette kan man undersøge på forhånd en anden gang. Endvidere er det vigtigt at afgrænse og præcisere hvilke data, der skal indsamles ret præcist inden projektopstart.

Statistik og virkelighed

Med vores liste over maritime virksomheder mener vi at have tydeliggjort det fænomen, at der er ret stor forskel på, hvad der rent statistisk og derfor officielt betragtes som den maritime branche og hvad, der til dagligt arbejdes med som den maritime branche i klyngeregi. Der ikke tale om et specielt nordjysk fænomen, og det er da heller ikke utænkeligt, at fænomenet optræder i andre brancher. Det er måske værd at have i baghovedet, hvis man ønsker at lave en mere hands-on eller virksomhedsnær undersøgelse, der frembringer lidt mere specialiseret viden om virksomheder og deres behov, hvilket burde være relevant for de fleste klynger og netværk. Særligt i forhold til andre aktører, der arbejder med maritim erhvervsfremme i Danmark, kunne det være givtigt og interessant at sparre om vores bud på at indfange de maritime uddannelser samt den definition af maritim virksomhed og de maritime kategorier/den maritime sektionering, som vi har anvendt i undersøgelsen. Vi håber, på den måde at kunne bidrage en lille smule til debatten om, hvordan den maritime branche skal defineres og måske indlede et samarbejde med de øvrige maritime erhvervsfremmeaktører om, hvordan den bedre indfanges rent statistisk.